

РЕЦЕНЗІЇ, ОГЛЯДИ

Післярецензія на монографію Ігнатенко І. Жіноче тіло у традиційній культурі українців. 3-є видання, перероб. і допов. – К. : Інтелектуальна книга, 2014. – 264 с.: іл. (Сер.: Етнологія для дорослих)

Наявність у монографії третього перевидання, низки прекрасних рецензій і відгуків, висновку експертної комісії Всеукраїнського рейтингу «Книга року-2013» щодо визнання входження до ТОП-10 у номінації «Візитівка. Етнологія. Етнографія. Фольклор. Соціолінгвістика» дає усі підстави визнати, що це не просто наукова монографія, а непересічне явище в науковому світі. Перед нами дійство, що супроводжується не тільки ретельним вивіренням тексту роботи, а й тим, що зовсім не притаманне вітчизняному науковому світові – широкою науково-популяризаторською роботою з презентацій наукової монографії. Ірина Ігнатенко не дарма позиціонує свою книгу не як кінцевий результат, а необроблений камінець у намисті свого наукового потенціалу, головним ювеліром якого виступає читач. Підхід, яким керується авторка, непритаманний вітчизняній традиції наукописання, а втім, зовсім не позбавляє книгу всеохопної науковості. Навпаки, книга починається із ґрунтовного джерелознавчого та історіографічного розділів, популярними у яких є мабуть що назви: «На яких етнографічних матеріалах написана книга, або джерельна база дослідження» та «Історіографія: хто й коли досліджував жіноче тіло». Наявність послідовної історіографії у книзі, що визначається як «Етнологічний бестселер», привчає до послідовності сприйняття наукових знань і виховує в читачеві бажання знати більше і ширше, ніж тільки «про полуничку».

Увесь науковий матеріал подається в монографії дуже якісною простою мовою, але на дуже високому науковому рівні, текст супроводжується посторінковими посиланнями, що дає змогу читачеві поринати у першоджерела без зайвого клопоту. Процес наукового пізнання проходить крізь призму цитування представників культури без будь-якого рецензування та редагування повідомлень інформаторів, що робить монографію не тільки цікавою, але й науково неспростовною.

Найважливішим досягненням цього перевидання є інформація, що детально і різнобарвно подається в III частині книги «Наукова біографія та бібліографія авторки». Тут міститься не тільки перелік наукових і професійних здобутків Ірини Ігнатенко, різноманітних експедицій, а, головним чином, популяризаторський наробок: публічні лекції, інтерв'ю, презентації, робота в ролі модератора, посилання на відгуки преси, фотозвіти з заходів і презентацій. За кожною зі сходинок цього біографічного опису відчувається напружена робота, що просякнута однією метою – висвітлити предмет свого дослідження як такий, що торкається далеко не особистих преференцій авторки чи обмеженого кола науковців-теоретиків. Треба надати належне дослідниці – саме такий підхід дає можливість не тільки продавати немалі наклади книги,

створювати рекламний імідж, широко заявляти про науковий доробок, насамперед, привчає наукове гуманітарне середовище бути відповідальним за результати свого дослідження, опікуватися тим, чи потрібне дослідження загалу, яким чином воно відгукується і відбивається на подальший поступ не тільки наукового пізнання, а головню на розвиток суспільства.

Ця книга не просто уречевлення певного наукового доробку – це резонансна подія, що має широкий розголос в українському суспільстві. Про неї гудять не тільки науковці, вона провокує широке спілкування щодо теми тілесності та її проявів в українській культурі на багатьох форумах і сайтах, зокрема на розробленому власне авторкою. Також це коментарі читачів, розміщений після журналістських статей-презентацій, на сайтах видань «Дзеркало тижня», «Газета «По-українськи»» та багато інших.

Назвавши всі переваги видання, не можемо не пройти і повз того, що заважає книжці відповідати визначенню «Бестселер року». На наш погляд, це, як не дивно звучить, – гонитва за модою у роботі видавництва. Намагання «зістарити» фото, подані в книзі, здебільшого робить їх майже не сприйнятними для зору: обличчя наших бабусь і прабабусь на ілюстраціях так і залишилися для глядача розмитими плямами. Відтворення робіт класиків українського реалізму Миколи Пимоненка та Костянтина Трутовського погіршуються не чорно-білою гамою, а технічними надздібностями, за допомогою яких навіть якісні фото з архіву музею Івана Гончара виглядають як недофокусовані, а знімки з попередніх презентацій навмисне подано нерозбірливо задля рекламних цілей майбутніх компаній нового видавництва. Такі новації лише відштовхують від сприйняття книги, адже пересічний читач ніколи до цього міг не мати досвіду спілкування зі старовинною книгою, він може й не тямити, що книгу навмисно «зістарили», бо вона справляє враження неохайності. Обкладинка не тільки не відповідає стилістиці середини книги, а й взагалі вражає кітчевістю: заголовна літера сперечається у кольористиці з роботою Тараса Шевченка «Одаліска». Подібні «модні експерименти» не тільки не виховують смак, а й викликають упереджене ставлення до вмісту книги. Але всі ці зауваження стають недоречними, оскільки зрозуміло, що третє видання монографії буде далеко не останнім.

То постає слушне питання задля чого ми робимо огляд цієї монографії? Перш за все, щоб порадіти здобуткам української етнології, серед сучасних наробок якої цей проект видається найпринадливішим, особливо з точки зору продовження студіювання повсякденності. Монографічне дослідження, розраховане на широкий загал, насамперед, допоможе подальшій роботі дослідників у площині дослідження тілесності, як у хронологічному, так і в територіальному вимірах. Воно стане якісним підґрунтям для підготування лекційних і семінарських занять з різних гуманітарних студій.

Робота Ірини Ігнатенко є прикладом того, що одна й та ж сама тема може бути досліджувана і розкривана паралельно декількома дослідниками, як-то Оксана Кісь, Марія Маєрчик, Олена Боряк та багато інших. Кожна із цих постатей, як і сама авторка, створюють наукову епоху, в якій нам довелося жити, а подана книга є лише миттєвим фото цього чудового дійства. Але такі свідчення завжди очікувані й потрібні.

Аксьонова Н. В.